

Sprawozdanie

komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych składów publicznych w Krakowie i we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedłożył Wys. Sejmowi bardzo obszerne licznymi alegatami wzmocnione sprawozdanie, przedstawiając w niem szereg czynności około ostatecznego wprowadzenia w życie nowej a dla kraju niezmiernej doniosłej instytucji składów krajowych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie, a obejmuje niem czas od ostatniego swego sprawozdania do chwili przedłożenia niniejszego tj. od 19 października 1889 do 19. września 1890 r. — Skonstatować zaś tutaj przedewszystkiem wypada, że właściwe otworzenie składów publicznych nastąpiło dopiero w roku bieżącym, a mianowicie składu publicznego w Krakowie dnia 15. lutego, zaś publicznego składu we Lwowie dnia 14. maja 1890 r.

Komisya gospodarstwa krajowego znajduje w przedłożeniu Wydziału krajowego oprócz kilku uwag wstępnych i na końcu sprawozdania umieszczonych, cztery rozdziały traktujące wszystkie w ogóle czynności w tym okresie czasu około wprowadzenia w życie składów krajowych w Krakowie i we Lwowie przez Wydział krajowy podjęte a mianowicie: w pierwszym rozdziale sprawy odnoszące się do uregulowania prawnych stosunków obydwu instytucyj, w rozdziale drugim sprawy składu zbożowego i spirytusu w Krakowie, w rozdziale trzecim sprawy składu zbożowego i spirytusu we Lwowie, wreszcie w czwartym inne sprawy składów zbożowych i spirytusowych dotyczące, dawniejszemi uchwałami Wys. Sejmu Wydziałowi krajowemu przekazane.

Wobec tego sądzi komisya że najlepiej uczyni jeżeli także w swem sprawozdaniu pójdzie drogą przez Wydział krajowy wytkniętą i w tym samym porządku omówi sprawy w przedłożeniu tem traktowane.

Założenie składów publicznych w Krakowie i we Lwowie jest już faktem dokonany, a licząc się z tym faktem mniema komisya, że ograniczyć się winna na zrobieniu kilku uwag dotyczących założenia tychże i spostrzeżeń mających na celu usunięcie istniejących wadliwości lub uzyskanie nieosiągniętych jeszcze od władz rządowych lub towarzystw prywatnych ułatwień, sądzi również że wobec tak krótkiego czasu istnienia składów publicznych, wstrzymać się winna od wydawania wszelkiego sądu o użyteczności i odpowiedniem zastosowaniu do istotnych potrzeb rolniczego kraju świeżo w życie wprowadzonych instytucyj, sądu któryby mógł nie być wolnym od błędu przedwczesnego przesądzania sprawy.

I.

W rzędzie czynności przedwstępnych które Wydział krajowy podjąć musiał celem otwarcia składów publicznych, znajdował się cały szereg spraw dotyczących uregulowania stosunków polityczno-prawnych w składach krajowych skomplikowany tem, iż wśród już rozpoczętych u nas tych czynności nastąpiła zmiana ustawowa, wprowadzona nową ustawą państwową „o publicznych domach składowych” uchwaloną w lutym 1889 r. w Radzie państwa, zaś ogłoszoną w dniu 28. kwietnia 1889 r. w dzienniku ustaw państwa Nr. 27. Stosownie do postanowienia nowej ustawy wypracował Wydział krajowy regulamina dla obydwu składów publicznych, główne zasady instruceyi służbowej, oraz taryfę opłat dla tychże i po dłuższych pertraktacyach i koniecznem zastosowaniu się do różnych poprawek i uzupełnień w myśl podanych przez Ministerstwo handlu i finansów wskazówek, uzyskał wreszcie potwierdzenie tychże, — a w załatwieniu podań o udzielenie koncesyi dla składów w Krakowie i we Lwowie, otrzymał reskryptem z dnia 28. grudnia 1889. jako reprezentant funduszu krajowego na podstawie §. 4. ust. z 28. kwietnia 1889 dz. u. p. r. Nr. 27. koncesyę do utworzenia w Krakowie publicznego składu połączonego z publicznym składem wolnym dla zboża wszelkiego rodzaju i spirytusu, — zaś takimże samym reskryptem z dnia 31. stycznia 1890 r. L. 2161. koncesyę równobrzmiącą dla składów we Lwowie.

W dalszym ciągu swych czynności przedwstępnych uzyskał Wydział krajowy u rządu zwolnienie od składania kaucyi dla składów publicznych we Lwowie i Krakowie, zeznał natomiast dokument jako właściciel składów publicznych, iż wszelkie preteusye i zwroty skarbowe z obrotu składów wynikające natychmiast wypłacać będzie.

Według §. 5. lit. d regulaminu dla obu składów publicznych we Lwowie i Krakowie winna być wydana instruceya służbowa dla urzędników i służby tychże składów. Instruceya ta istnieje i w życie równocześnie z otwarciem składów wprowadzoną została. O ile jest ona wystarczającą trudno w tej chwili osądzić, z uwagi jednak, że już w tak krótkim czasie jej istnienia, jakto Wydział krajowy w swem sprawozdaniu przedstawia; ujawniła się potrzeba poczynienia w niej niektórych zmian, sądzi komisya, że spełni swój obowiązek, zwracając uwagę Wydziału krajowego na potrzebę dokładnego śledzenia wartości i praktyczności dotychczasowych przepisów odnośnych instruceyj, w razie danym zaprowadzenia w nim odpowiednich zmian.

Komisya mniema, że tę samą wyżej wymienioną uwagę zwrócić należy do taryfy opłat dla składów publicznych. Wydział krajowy już w zeszłorocznem swem sprawozdaniu podał do wiadomości Sejmu taryfę opłat ułożoną dla składu krakowskiego. Taryfa ta uległa skutkiem lokalnych wymogów placu krakowskiego już trzykrotnem zmianom i przeróbkom a trudno twierdzić, by już była doskonałą. Taryfa dla składu lwowskiego ułożona analogicznie do taryfy opłat składu krakowskiego, różni się znowu w niektórych szczegółach ze względu na stosunki miejscowe i usance placu lwowskiego od skali przyjętej w taryfie krakowskiej

Nadto o ile już teraz sądzić można po zupełnem wypróżnieniu magazynów na okowitę we Lwowie pomimo zastosowania się przez Wydział krajowy do fachowych uwag wezwanych rzeczoznawców w kwestyi taryfy opłat od spirytusu, uzasadnionem jest twierdzenie, iż normy co do liczenia przy manipulacyi spirytusowej co do osuszki (Lagerschwendung) i Calo (brak przy odbiorze i wydawaniu) będą musiały być poddane ponownemu zbadaniu.

W ogóle w kierunku możliwych zmian w taryfach opłat dla obu składów krajowych przyjąć należy za zasadę utrzymanie odpowiedniej równowagi między żądaniami ze strony składów i możliwością zastowania się do tychże.

Jedną z ostatnich wreszcie czynności Wydziału krajowego w kierunku rzeczywistych korzyści dla producentów używających składów publicznych, stanowiło ułożenie na podstawie wzo-

rów przez Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie zaprojektowanych, blankietów na poświadczenia składowe, zapewnienie sobie eskontu warrantów i udzielania na towary zaliczek w jednej z instytucyj kredytowych w kraju.

Komisya podzielając zdanie Wydziału krajowego w słuszności wyboru tej instytucyi jest w możności stwierdzić, iż w ostatnich czasach sprawa dojrzała do tego stanowczo stopnia, że za stanowczo załatwioną uważaną być może.

Formularze poświadczeń składowych zostały, po uwzględnieniu niektórych zmian przez Ministerium handlu żądanych, ostatecznie ułożone a eskont warrantów, na podstawie przepisów przez Bank krajowy wydanych, umożliwiony.

II.

Już w przeszłorocznem sprawozdaniu komisji gospodarstwa krajowego podniesionem zostało z uznaniem zarządzenie Wydziału krajowego co do administracyi składu publicznego w Krakowie. Zarząd tym składem publicznym prowadzić będzie na podstawie istniejącej umowy Towarzystwo wzajemnego kredytu w Krakowie, a oddanie publicznego składu wszelkich gruntów, budynków i inwentarza w fizyczne posiadanie pełnomocnikowi Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie nastąpiło dnia 10. stycznia 1890.

Z uznaniem skonstatować winna komisya, że udało się wreszcie po długich i mozolnych rokowaniach z zarządami dróg żelaznych ukończyć kwestyę tak na pozór zdawaćby się mogło pojedynczą, połączenia magazynów szynami z siecią drogi żelaznej Ferdynanda. Kwestya wyżej wymieniona zdawana się o tyle jasną i prostą, że połączenie to szynami istniało dotąd jako połączenie tychże samych magazynów należących do Banku gal. dla handlu i przemysłu z tymże samym Tow. drogi żelaznej Ferdynanda. Widocznie więc jakaś niezem nieuzasadniona niechęć wymienionego towarzystwa mogła być powodem tych trudności i przeszkód, które Wydziałowi krajowemu stawiano, a które dopiero za pośrednictwem i z pomocą władz centralnych i bardzo wydatnych zabiegów prywatnych złamane zostały.

Bardzo ważna dla składów w ogóle sprawa ulg reekspedycyjnych podniesioną zostanie w ustępie o składzie lwowskim, dlatego w tem miejscu ją sprawozdanie pomija. Również ważną kwestyę mniema komisya gospodarstwa krajowego iż podjąć w tem miejscu powinna ze względu na konieczność ożywienia obrotu zbożowego obu składów krajowych w Krakowie i we Lwowie. Wiadomą jest rzeczą, iż przepisy kolejowe zastrzegają znakomite ulgi dla przewozu towarów przeznaczonych na dostawy wojskowe. Przepisy te dotyczące niższej taryfy kolejowej dla dostaw wojskowych obowiązują pod warunkami: 1. jeżeli nadawca produktu jest władza wojskowa; 2. jeżeli odbiorca produktu jest c. k. prowiantura wojskowa (Verpflegsmagazin). W razie jeżeli nadawcą produktu nie jest władza wojskowa lecz producent handlarz lub jakikolwiek pośrednik liwerujący a odbiorcą c. k. magazyn wojskowy, wówczas opłaca się wprawdzie całkowitą taryfę nie niższą, jednakże nadawcy służy prawo żądania w drodze reklamacyi zwrotu nadpłaconej różnicy między taryfą wojskową a całkowitą, pod warunkiem, że władza wojskowa poświadczy mu odbiór przywiezionego produktu.

W razie zaś jeżeliby między nadawcą a wojskowym magazynem stanął jaki pośrednik, przez którego ręce miałby być produkt złożonym, wówczas nie obowiązuje taryfa wojskowa, ale zwykła taryfa całkowita.

Ze względu, że w kraju naszym dostawy zbożowe do magazynów wojskowych odbywają się na wysoką skalę, ze względu że w interesie publicznych składów krajowych leżałoby, ażeby dostawy wojskowe za ich pośrednictwem odbywać się mogły, komisya gospodarstwa krajowego

sądzi, że przyznanie niższej taryfy wojskowej dla zboża, któreby za pośrednictwem składów zbożowych było dostarczane władzom wojskowym, jest niezbędnym warunkiem do wzmocnienia i uregulowania dostaw zbożowych w kraju zcentralizowania ich w ręku instytucji krajowej i tym sposobem położenia tamy pośrednictwu prywatnemu, które z wielką szkodą tak producentów jak i interesu administracji wojskowej powszechnie w kraju bywa praktykowanym.

W skutku tego komisya gospodarstwa krajowego uważa za wskazane zaproponować Wysokiemu Sejmowi rezolucyę, którą na końcu sprawozdania umieści.

W myśl uchwały Wydziału krajowego z dnia 14. czerwca 1889. personal administracyjny składu publicznego w Krakowie składać się miał z 7 urzędników i 3 sług, a wydatki na personal ten wynosić miały kwotę 9000 zł.

Wydział krajowy polecił równocześnie obsadzenie na razie tylko kilka koniecznych posad; inne uważał za stosowne obsadzić dopiero później po otwarciu składów; zwrócił również uwagę, że posada kancelisty ma być obsadzoną tylko ewentualnie, a mianowicie w wypadku, gdyby inni urzędnicy nie byli w stanie podołać czynnościom kancelaryjnym.

Niebawem jednak, jak twierdzi Wydział krajowy, okazało się, że ten etat pierwotnie postanowiony nie odpowiadał potrzebom składu. skutkiem czego polecono powiększyć etat urzędników o jednego, a ostatecznie wezwano Dyrekcyę składów do obsadzenia reszty posad etatowych, tak że ogólny wydatek na zarząd i służbę, przedłożony w budżecie na r. 1891, wynosi łączną kwotę 10 800 zł.

Komisya gospodarstwa krajowego odnieść musiała wrażenie, że Wydział krajowy uległ bezpodstawnie żądaniom swego pełnomocnika w zarządzie składów krakowskich i sądzi, że osiągnięcie pewnych oszczędności w administracji tychże da się na podstawie faktycznej potrzeby w przyszłości przeprowadzić.

Oprócz wydatków na zarząd i służbę znajdujemy w budżecie na r. 1891 dalsze wydatki na publiczny skład w Krakowie w łącznej kwocie 6.700 zł. a mianowicie na administracyę (podatki, opał, oświetlenie, utrzymanie budynków assekuracyę od ognia) 2.650 zł., na ekspozyturę cłową (inspekcyę rządową i miejską) 2.060 zł., wreszcie fundusz dyspozycyjny dla dyrekcyi 2.000 zł. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że ten ostatni wypadek jakąś mgłą tajemnicy okryty a dopuszczalny tylko wobec obszernego pełnomocnika w zarządzie składów krakowskich, powinienby w przyszłości znaleźć inną odpowiedniejszą nazwę.

Wreszcie zaznaczyć należy, że według wykazu przedłożonego nam w sprawozdaniu Wydziału krajowego jako alegat 11. ogólny koszt założenia budowy i urządzenia składów publicznych w Krakowie wynosi po koniec czerwca 1890 łączną kwotę 188.014 zł. 64¹/₂ ct.

III.

Krajowy skład publiczny we Lwowie otworzonym został dla ruchu, jak to już wyżej wspomniano, dnia 14. maja 1890 r. w własnym zarządzie Wydziału krajowego. Nawiązując do tego motywu, które Wydział krajowy w swym sprawozdaniu odnośnie do rokowań z gminą miasta Lwowa, w przedmiocie odstąpienia tejże składu publicznego w zarząd, przytacza, żądając wskazówek kategorycznych w tym kierunku od Wysokiego Sejmu, sądzi komisya gospodarstwa krajowego, że najlepiej uczyni, jeżeli z dodatkiem pewnej jasnej interpretacyi powtórzy ustęp sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego, dwukrotnie w r. 1888 i 1889. przez Wysoki Sejm przyjęty a zatem zaaprobowany. Ustęp ten brzmiał:

„Gdyby odstąpienie krajowego domu składowego we Lwowie na rzecz gminy miasta Lwowa z jakiegokolwiek powodów nie dało się uskuteczyć w dogodnych i właściwych dla kraju warunkach, to prowadzenie administracji tego domu składowego przez Wydział krajowy tuż

pod jego bokiem nie przedstawia nieprzewyższonych trudności i chociaż jest w razie objawionej chęci i odpowiednich gwarancyj ze strony gminy wskazanem, to bezwzględnie koniecznem się nie wydaje. Wreszcie są we Lwowie instytucje poważne, którymby administracyę domów skladowych powierzyć można“

Komisya gospodarstwa krajowego interpretuje ten ustęp w ten sposób, iż sądzi, że wszelkie dalsze rokowania czy z gminą miasta Lwowa lub inną poważną instytucją nienależy uważać za skończone i sądzi, że obowiązkiem byłoby Wydział krajowy, w razie gdyby pertraktacye doprowadziły do takich rezultatów, o jakich mowa w powyższym ustępie, przedstawić je do wiadomości Wysokiego Sejmu

W poprzedzających niniejsze dwu sprawozdaniach komisji gospodarstwa krajowego była z naciskiem podniesioną uwaga, że dla nadzoru i normalnego rozwoju krajowych domów skladowych potrzebnem jest ustanowienie fachowych komisji dla każdego domu skladowego przynajmniej z 3 członków i tyleż zastępców złożonych, którychby Wydział krajowy z pośród reprezentantów rolnictwa i handlu za porozumieniem z odnośnemi korporacyami mianował, wydając zarazem dla tych komisji dokładną instrukcyę określającą zakres ich działalności.

W przeszlerocznem sprawozdaniu komisji zmodyfikowanem było to żądanie wobec obecnego pełnomocnika Wydziału krajowego skladow krakowskich, jedynie dla Lwowa.

Komisya gospodarstwa krajowego sądzi że wobec zupełnego braku jakiegokolwiek wzmianki o tych uwagach komisji w sprawozdaniu Wydziału krajowego należy je podnieść i przypomnieć.

Rokowania Wydziału krajowego z zarządami dróg żelaznych Karola Ludwika i państwowych dla połączenia składu publicznego z torami kolejowymi w celu uzyskania bezpośredniego transportu wagonami pomiędzy składem publicznem a sąsiednimi dworcami kolejowymi zostały w przeważnej swej części uwieńczone pomyślnym rezultatem. Pozostają jeszcze do wyrównania pewne różnice zdań z zarządem kolei Karola Ludwika, co do których ma Wydział krajowy nadzieję, że się dadzą z obopólnem zadowoleniem wyrównać.

W sprawie uzyskania prawa reekspedycyi na kolei Karola Ludwika i na kolejach państwowych poczynił Wydział krajowy odpowiednie kroki, by jak najdalej idące ulgi i korzyści dla publicznych skladow osiągnąć, a w celu uzyskania dalszych jeszcze korzyści reekspedycyjnych tak dla zboża jak spirytusu, wysłał dyrektora skladow publicznych ze Lwowa do Wiednia, polecając mu poczynienie starań w generalnych dyrekcjach kolei w celu uzyskania praw reekspedycyi dla zboża i spirytusu w taryfach związkowych.

W większej części zamierzony cel osiągnięty został; uzyskano dla zboża i spirytusu tak od kolei Karola Ludwika jak i państwowych i kolei północnej prawo reekspedycyi, nie w tej rozciągłości jednak zupełnej, jak tego rzeczywista potrzeba skladow publicznych wymaga. Komisya gospodarstwa krajowego ma przekonanie, że Wydział krajowy dołoży wszelkich starań, by resztę dotąd nieosiągniętych ulg dla skladow publicznych, gdzie należy, wyrobić.

Badając zaś istniejące jeszcze braki w kwestyach reekspedycyi, dochodzi się do przekonania, iż jest jeden szczegół, który jest warunkiem sine qua non rozwoju, zwłaszcza składu lwowskiego, a którego uzyskanie jest nieodzowną koniecznością.

Generalna Dyrekcya c. k. uprzywilejowanej kolei Karola Ludwika podała do wiadomości w r. 1889 do L. 1315 warunki w przedmiocie zaprowadzenia na stacyach we Lwowie i Krakowie postępowania reekspedycyjnego. Z tego przedstawienia rzeczy okazuje się jasno, że warunki, pod którymi reekspedycya może być uzyskana, w ścisłym zostają związku z utworzeniem stacyi reekspedycyjnej. Podczas gdy w Krakowie istnieje stacya reekspedycyjna tak dla ruchu kolejowego na torach kolei prywatnych Karola Ludwika i Ferdynanda, jakoteż na torach c. k. kolei państwowej — we Lwowie jedynie tylko centralny dworzec kolei Karola Ludwika uznany jest za stacyę reekspedycyjną, natomiast zaś cały ruch towarowy, jaki się odbywa na drogach państwowych i koncentruje na dworcu c. k. kolei państwowych we Lwowie, pozbawionym jest korzyści, jakie ulgi reekspedycyjne tylko w związku ze stacyą reekspedycyjną zapewniają.

Stacya reekspedycyjna jest bowiem taką stacyą, która ma prawo przyjmować i zatrzymywać przesyłki kolejowe, a potem, w oznaczonym okresie czasu, wysyłać je dalej w nieprzerwanym ruchu do kresowej stacyi przeznaczenia.

Jeżeli zaś, jak we Lwowie, c. k. koleje państwowe stacyi reekspedycyjnej nie posiadają, natenczas cała ilość towarów drogami kolei państwowych do Lwowa na dworzec kolei państwowej przybywająca, musi być dopiero przesłaną na dworzec centralny kolei Karola Ludwika, czyli przekartowaną, poczem dopiero dalszą podróż w kierunku stacyi kresowej w nieprzerwanym ruchu odbywać może.

W skutek jednak tego przekartowania, za które osobne „Ueberführungsgebühr“ płacić należy, wyrównanie należytości przewozowych za transporta, mające być reekspedycowane, uskuteczniom być nie może natychmiast przy reekspedycyi, lecz dopiero później, za pomocą wynagrodzenia zwrotnego, na podstawie postępowania reklamacyjnego.

Skutki tego braku we Lwowie stacyi reekspedycyjnej kolei państwowej wyrażają się w praktyce, w szczególności w odniesieniu do krajowego składu publicznego we Lwowie nader ujemnie.

Z tych wszystkich naprowadzonych tu powodów, komisya gospodarstwa krajowego uważa za niezbędne utworzenie we Lwowie stacyi reekspedycyjnej i proponuje Wys. Sejmowi do przyjęcia rezolucyę na końcu sprawozdania umieszczoną.

Rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 13. listopada 1889 r. ustanowiono etat funkcyjonyaryszów dla składu lwowskiego w liczbie 8 urzędników i 3 sług, a wydatki na ten personal miały wynosić kwotę 10.060 zł.

Ostateczny ogólny wydatek na zarząd i służbę, przedłożony w budżecie na rok 1891 wynosi łączną kwotę 10.180 zł.

Komisya gospodarstwa krajowego nie zwraca zbyt wielkiej uwagi na to drobne podniesienie się pierwotnego etatu, zapewne większą wartością dotyczącej osobistości spowodowane. Sądzi jednak, że podobnie, jak przy składzie krakowskim, może żywić nadzieję, że w kosztach zarządu oszczędności na podstawie zbadanych faktycznych potrzeb, zaprowadzić się dadzą.

Komisya wyraża przy tej sposobności również swoje stanowcze zdanie, iż wobec istnienia jeszcze pewnych niewiadomych co do zarządu składów, stabilizowanie urzędników tak przy składzie lwowskim jak krakowskim wstrzymanem być winno.

Oprócz wydatków na zarząd i służbę, znajdujemy w budżecie krajowym na r. 1891 dalsze wydatki na publiczny skład we Lwowie w łącznej kwocie 5 695 zł., a mianowicie na koszta administracyi (opał, oświetlenie, druki, dzienniki, robotnicy dzienni, podatki i t. d.) kwotę 4.495 zł., na koszta ekspozytury cłowej kwotę 1 200 zł. Komisya gospodarstwa krajowego musi z wydatków na koszta administracyi preliniowanych, podnieść wydatek na 10 stałych robotników przez dni 300 w roku w kwocie 2.500 zł., jako przesadnie wysoko liczony wobec faktycznych stosunków w obrocie składu zbożowego, zredukować się łatwo dający. Wreszcie zaznaczyć należy, że według wykazu przedłożonego nam sprawozdaniem Wydziału krajowego, jako Alegat 15, ogólny koszt założenia, budowy i urządzenia składów publicznych we Lwowie wynosi po koniec czerwca 1890 r. łączną kwotę 194.700 zł. 62¹/₂ ct.

IV.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że znakomitym środkiem do podniesienia obrotu w handlu spirytnsowym, jest możność korzystania z jak największej ilości i w każdej, potrzebą wskazanej chwili, z wagonów cysternowych.

Komisya gospodarstwa krajowego w przeszłorocznem swem sprawozdaniu podniosła tę kwestyę, wnosząc rezolucyę, wzywającą Rząd do spowodowania zarządów kolei państwowych

i prywatnych, by te ostatnie zawsze potrzebną ilość cystern do dyspozycji miały. Skutek został częściowo osiągnięty, gdyż według reskryptu Ministerjum handlu z d. 17. czerwca t. r. powziąć mógł Wydział krajowy wiadomość o licznie większej ilości cystern, które na kampanię spirytusową tegoroczną do użytku służyć będą mogły.

Cystern na kolejach państwowych północno-wschodnich, zatem u nas położonych, będzie do dyspozycji już dla tegorocznej kampanii dla nafty i spirytusu 48, do tego doliczyć należy 9 cystern prywatnych, specjalnie dla spirytusu przeznaczonych.

Analogicznie do stosunków na kolejach państwowych, nastąpiła zmiana na lepsze również na kolejach prywatnych. Kolej północna Ferdynanda posiada 181 cystern. z tych 4 tylko należących do zakładu kolejowego, reszta własność prywatnych. Kolej Karola Ludwika posiada własnych wagonów cysternowych 10, oprócz tego 12 cystern należących do osób prywatnych.

Pomimo tego wszystkiego, słusznie twierdzi Wydział krajowy, że strony prywatne, pomimo zwiększonej ilości wagonów cysternowych na kolejach państwowych i prywatnych, zmuszone będą i nadal posługiwać się swoimi własnymi lub wypożyczonemi cysternami prywatnemi; to zaś ostatnie napotyka zawsze na trudności wobec faktu, że wielkie firmy handlowe wypożyczają cysterny za opłatą na czas dłuższy: dla stron zatem prywatnych, w chwili kiedy będą potrzebne, stają się nieodstępne. W obec tego sądzi Wydział krajowy, że byłoby wskazaniem, aby dla składów publicznych zakupić na własność funduszu krajowego kilka cystern na spirytus, i wskazuje na możność uczynienia tego bez żądania osobnego na ten cel kredytu, w obec tego, iż kwoty przeznaczone na założenie składów publicznych; nie zostały w całości dotąd wyczerpane. Komisya gospodarstwa krajowego dzieli zdanie Wydziału krajowego co do potrzeby posiadania własnych kilku cystern, sądzi jednak, że z zaspokojeniem tej potrzeby wstrzymać się wypada aż do chwili w której jaśniejszy, — jak dotąd było to możliwem — mieć można będzie obraz o całym ruchu i obrocie spirytusu w składach krajowych.

Komisya uważa inwestycję tę w przyszłości dla składów publicznych, uposażonych tak hojnie we wszystkie, do prowadzenia jak najszerszego ruchu potrzebne przyrządy, maszyny i narzędzia — za najważniejszą, i mniema, że z funduszu pozostałego około 18 tysięcy zł. wynoszącego, będzie przeważna część na ten cel mogła być użyta

Sprawa urządzenia składu na chmiel wraz z siarkarnią przy składzie publicznym w Krakowie, nie postąpiła naprzód; w obec stanowczej odpowiedzi ze strony dyrekcji Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie, kierującej imieniem Wydziału krajowego składami, iż wprowadzeniu siarkarni chmielu przy składach bezwzględnie jest przeciwną; — co do składów chmielnych bez siarkarni zastrzega sobie decyzyę po bliższem rozpatrzeniu planów urządzeń i projektów manipulatoryjnych.

Komisya gospodarstwa krajowego podziela zdanie Wydziału krajowego, iż w obec tej sytuacji nie mógł przedstawić wniosków pozytywnych; nie uważa jednak równocześnie tej sprawy za usuniętą na zawsze, lecz odroczoną na później.

Równie w sposób ujemny, jednak rzeczy samej nie przesądzając, załatwioną została przez Wydział krajowy kwestya założenia składów publicznych w Kołomyi. Pomimo bardzo wyczerpująco przedstawionych motywów, uzasadniających z jednej strony potrzebę, z drugiej odpowiednio warunki rozwoju takiego składu publicznego w Kołomyi, — nie mógł Wydział krajowy ze względu na brak rzeczywistej podstawy do ocenienia, o ile tego roku dopiero założone dwa składy publiczne zadość czynią ujawnionej potrzebie naszej produkcji zbożowej, osądzić nowych w tym kierunku projektów

Komisya gospodarstwa krajowego zgadza się w zupełności z tem zapatrywaniem Wydziału krajowego.

Na zakończenie niniejszego sprawozdania uważa komisya za wskazane przedstawić w krótkości ogólny obrót produktów w obu składach publicznych od czasu ich otwarcia po dzień 31. sierpnia b. r., który nie licząc ułamku niżej wagonu lub hektolitra, przedstawia się, jak następuje:

Do składu we Lwowie weszło za czas od 14. maja do 31. sierpnia 1890 r zboża wagonów cztery, a spirytusu hektolitrów 100% 630.

Obecnie skład spirytusu jest zupełnie pustym, a zgłoszenia w świeżo rozpoczętej kampanii o umieszczenie w składzie dochodzą cyfry 13.000 hektolitrów.

Do składu w Krakowie weszło za czas od 15. lutego po dzień 31. sierpnia 1890 r. zboża wagonów 433. Spirytus dotąd zupełnie nie było.

Ogólna ilość zboża, która weszła do składu w Krakowie od 15. lutego do 31. października 1890 r. wynosi wagonów 587, z czego odliczyć jednak wypada wagonów 167, przejętych z dniem 15. lutego 1890 r. od Banku gal. dla handlu i przemysłu.

Z tego pobieżnego zestawienia ogólnego obrotu produktów w składach publicznych Lwowa i Krakowa -- pomimo zapewne bardzo niedokładnego obrazu tego ruchu, który w obydwu składach wśród normalnych warunków rozwinąć się powinien -- odzwierciadla się jednak poniekąd obraz przyszłości naszych składów. Wydział krajowy nie mogąc znaleźć podstaw i przyczyn niezapełnienia składów spirytusowych w Krakowie, z całą stanowczością już dzisiaj utrzymuje, że składy spirytusowe we Lwowie okażą się już w najbliższej przyszłości za szczupłe, i że powiększenie tychże będzie koniecznem. Komisya gospodarstwa krajowego od wszelkiego stanowczego sądu na teraz wstrzymać się musi, nie chcąc opierać swego zdania na przypuszczalnym tylko prawdopodobieństwie, mogącym w pewnej analogii tak dobrze się odnosić do składu zbożowego we Lwowie, jak spirytusowego w Krakowie.

Komisya gospodarstwa krajowego nie wchodzi w bliższy rozbiór pojedynczych pozycji dochodów i rozchodów obu składów zbożowych w obec przedłożenia tych cyfr objętych rubr. XV. budżetu krajowego komisji budżetowej.

Na podstawie tych wywodów, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego L. W. kr. 42.261/90 w przedmiocie krajowych składów publicznych w Krakowie i we Lwowie.

Rezolucya I.

Wzywa się c. k. Rząd, iżby taryfa wojskowa przyznawana w drodze reklamacyi przez c. k. koleje państwowe i prywatne dla zboża do magazynów wojskowych dostarczanego, obowiązywała także dla przesyłek zboża przeznaczonego dla magazynów wojskowych, a do przechowania i pod adresą krajowych składów publicznych we Lwowie i w Krakowie wysłanego; -- i by uchylonym został co do tych składów punkt I. rozporządzenia dodatkowego (Nachtrag 2. vom 15. November 1888.), wydanego do przepisów o taryfie wojskowej (Gebühren-Tarif für Militär-Transporte vom 1. Jänner 1884).

Rezolucya II.

Wzywa się c. k. Rząd, aby polecił c. k. generalnej dyrekeyi kolei państwowej utworzenie we Lwowie stacyi reekspedycyjnej dla zboża i spirytusu na kolei państwowej.

We Lwowie dnia 18. Listopada 1890.

Przewodniczący:

J. Tarnowski w. r.

Sprawozdawca.

Stanisław Stadnicki w. r.